

تحلیل فضایی کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی (مطالعه موردی: دهستان بلوران، استان لرستان)

مجتبی قدیری معصوم - استاد و عضو قطب علمی برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران
هادی قراگزلو - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
سجاد احمدی^۱ - دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
اکبر لرستانی - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشکده جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۹/۲۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۱/۰۴

چکیده

کیفیت زندگی مفهومی چند بعدی و بعنوان جانشینی برای رفاه مادی، در مقابل رویکرد صرف اقتصادی به توسعه شکل گرفته است. کیفیت زندگی اغلب با استفاده از شاخص‌های عینی یا شاخص‌های ذهنی و به ندرت با استفاده از هر دو نوع شاخص‌ها اندازه‌گیری می‌شود. بر این اساس در مقاله حاضر تلاش شده با استفاده از ترکیبی از شاخص‌های عینی و ذهنی، سطوح کیفیت زندگی در ۱۰ سکونتگاه روستایی دهستان بلوران تعیین شود و ارتباط آن با میزان جمعیت روستاها مشخص گردد. تحقیق حاضر بر مبنای روش توصیفی - تحلیلی و بر اساس هدف از نوع مطالعات کاربردی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل روستاهای دارای بیش از بیست خانوار دهستان بلوران در استان لرستان می‌باشد. تعداد نمونه‌ها با بهره‌گیری از فرمول کوکران، تعداد ۱۴۰ خانوار به صورت نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده‌اند. شاخص‌ها و گویه‌های مورد بررسی با توجه به سؤالات، اهداف تحقیق و مطالعات مشابهی که در ایران صورت گرفته است در چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی انتخاب شده‌اند. تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده از پرسش‌نامه به وسیله نرم افزار SPSS و با استفاده از آزمون T و تحلیل واریانس صورت گرفته است. نتایج تحقیق حاکی از نامناسب بودن وضعیت شاخص‌های کیفیت زندگی در روستاهای دهستان بلوران دارد. همچنین بین میزان جمعیت و کیفیت زندگی رابطه مستقیم معنادار آماری در سطح آلفا ۰/۰۵ دارد، به طوری که با افزایش جمعیت، شاخص کیفیت زندگی نیز افزایش می‌یابد.

واژه‌گان کلیدی: کیفیت زندگی، شاخص‌های عینی و ذهنی، دهستان بلوران.

۱. مقدمه

برنامه‌ریزی توسعه در جوامع مختلف علی‌رغم اهداف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و کالبدی دارای یک هدف برتر و اساسی است و آن عدالت اجتماعی است، شناسایی نقاط محروم و برنامه‌ریزی جهت توسعه آن‌ها همواره به عنوان یک اصل اساسی در جهت تأمین عدالت اجتماعی مورد نظر و توجه برنامه‌ریزان است (مومنی و صابر، ۱۳۹۱: ۱۸۷). یکی از تفاوت‌های اساسی میان جوامع توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته عبارت است از تباینات موجود بین آن‌ها از لحاظ سازمان‌پذیری فضایی شبکه‌های سکونتگاهی که اختلاط ناموزون وظایف و فعالیت‌ها و همچنین نابرابری فضایی در عرصه‌های زیستی - در کنار سایر عوامل - تا حد زیادی معلول آن است. با این ترتیب کوشش در راستای انتظام فضایی سکونتگاه‌ها می‌تواند زمینه‌ساز پیشبرد برنامه‌های توسعه در سطوح گوناگون به شمار آید. در این راستا، از یک سو شناخت ظرفیت‌ها و قابلیت‌های سکونتگاه‌های روستایی و از سوی دیگر تنظیم صحیح و بسامان نحوه ارائه خدمات مناسب به آن‌ها به منظور بهره‌گیری عقلانی از این قابلیت‌ها از گام‌های اولیه و اساسی است که باید به نحوی متین و استوار برداشته شود (سعیدی، ۱۳۸۸: ۲).

کیفیت زندگی در طی دهه‌های اخیر به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، به اصلی‌ترین هدف اجتماعی کشورها تبدیل (موسوی و دیگران، ۱۳۹۱: ۹۶) و شناخت و اندازه‌گیری آن از اهداف عمده محققان، دولت‌ها و برنامه‌ریزان و همچنین بسیاری از رشته‌ها از جمله روان‌پزشکی، پزشکی، علوم محیطی، اقتصاد، جامعه‌شناسی و جغرافیا می‌باشد (رضوانی، ۱۳۸۷: ۲). اصولاً، کیفیت زندگی، واژه‌های پیچیده، چندبعدی و کیفی در رابطه با شرایط و وضعیت جمعیت، در یک مقیاس جغرافیایی خاص (شهر، روستا، منطقه، محله، بخش و...) است که هم متکی به شاخص‌های ذهنی یا کیفی و هم متکی به شاخص‌های عینی یا کمی است (کوکبی، ۱۳۸۶: ۷۶). کیفیت زندگی اغلب با استفاده از شاخص‌های عینی یا ذهنی و به ندرت با استفاده از هر دو نوع شاخص‌ها اندازه‌گیری می‌شود (رضوانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۳۷).

شاخص‌های ذهنی از پیمایش ادراکات، ارزیابی‌ها و رضایت ساکنان از زندگی به دست می‌آیند، درحالی که شاخص‌های عینی مربوط به حقایق قابل مشاهده هستند که غالباً از داده‌های ثانویه به دست می‌آیند (خادم‌الحسینی و دیگران، ۱۳۸۹: ۴۶). کیفیت زندگی مردم در مکان‌های روستایی به عوامل زیادی از جمله اشتغال، درآمد مناسب، دسترسی به خدماتی مانند آموزش و بهداشت، سلامت، مسکن پایدار، تغذیه مناسب، محیط طبیعی، امنیت، و انجمن‌های قوی وابسته است. عواملی مانند؛ مقیاس کوچک و تراکم کم سکونتگاه‌های روستایی، کاهش اشتغال و درآمد در بخش کشاورزی، فاصله زیاد و انزوای جغرافیایی آن‌ها، راه‌های ارتباطی و شبکه حمل و نقل نامناسب و ناکارآمد، اجرای سیاست‌های لازم برای بهبود کیفیت زندگی روستایی را پیچیده‌تر می‌کند. از این رو، با توجه به اهمیت کیفیت زندگی در توسعه و بهزیستی اجتماعات انسانی، سنجش کیفیت زندگی و تبیین عوامل مؤثر بر آن اهمیتی ویژه دارد (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۴). هدف اصلی این تحقیق تحلیل سطوح کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی دهستان بلوران و بررسی میزان ارتباط جمعیت این روستاها و میزان کیفیت زندگی آن‌ها می‌باشد. در راستای دستیابی به اهداف فوق، سوال‌های زیر مطرح می‌گردد:

- کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی دهستان بلوران بر اساس شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی در چه وضعیتی قرار دارد؟
- آیا بین کیفیت زندگی در روستاهای دهستان بلوران و میزان جمعیت آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد؟

۲. مروری بر ادبیات تحقیق

۲-۱. پیشینه تحقیق

رضوانی و منصوریان (۱۳۸۷)، در پژوهشی با عنوان "سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها و مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی" به ارائه مدلی برای سنجش کیفیت زندگی در نواحی روستایی پرداخته‌اند. در این پژوهش مجموعه‌ای از حداقل نیازهای ضروری جوامع روستایی در زمان‌ها و مکان‌های مختلف شناسایی و مدل عمومی سنجش کیفیت زندگی روستایی بر اساس نیازهای انسانی به همراه شاخص‌ها و توصیف‌های آن با تأکید بر چشم‌اندازی یکپارچه و کل نگرانه درباره کیفیت زندگی در نواحی روستایی ارائه شده است. قالیباف و دیگران (۱۳۸۸)، در مقاله‌ای به سنجش میزان رضایتمندی ساکنان روستایی از کیفیت زندگی و آثار آن بر امنیت مناطق مرزی در بخش نوسود استان کرمانشاه پرداخته‌اند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که به طور کلی ساکنین مناطق مرزی در منطقه مورد مطالعه، به دلیل استقرار در مناطق حاشیه‌ای، از شاخص‌های منتخب و مرتبط با کیفیت زندگی رضایت چندانی ندارند. همچنین از بین شاخص‌های مورد بررسی، سه مؤلفه‌ی گذران اوقات فراغت، کیفیت محیطی و کیفیت کالبدی بر امنیت محدوده‌ی مورد مطالعه تأثیر گذار است. پورطاهری و دیگران (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای کیفیت زندگی در نواحی روستایی دهستان خاوه در استان لرستان را ارزیابی نموده‌اند. در این پژوهش ویژگی‌های کیفیت زندگی از دیدگاه جامعه نمونه بیان شده و روستاهای مورد بررسی از نظر سطح کیفیت زندگی در سه طبقه دسته‌بندی شده‌اند. نتایج تحقیق نشان داده که براساس دیدگاه‌های جامعه نمونه، کیفیت آموزش، کیفیت محیط مسکونی، کیفیت محیط فیزیکی، کیفیت درآمد و اشتغال پایین‌تر از حد متوسط و کیفیت سلامت و امنیت و کیفیت کالبدی جامعه نمونه در حد متوسط ارزیابی شده است. افتخاری و دیگران (۱۳۹۰)، به ارزیابی سطح کیفیت زندگی مناطق روستایی شهرستان دلفان پرداخته و ارتباط آن را با توزیع فضایی سکونتگاه‌های روستایی بیان کرده‌اند، نتایج تحقیق آن‌ها حاکی از آن است که کیفیت آموزش، محیط مسکونی و محیط فیزیکی، سلامت و امنیت، درآمد و اشتغال پایین‌تر از حد متوسط و کیفیت تعامل و همبستگی اجتماعی در حد متوسط است. همچنین موقعیت مکانی و بعد فاصله در سطح کیفیت زندگی در این روستاها مؤثر بوده و روستاهای دشتی از نظر کیفیت زندگی در سطح بالاتری نسبت به روستاهای کوهپایه‌ای و کوهستانی بوده‌اند، همچنین به لحاظ فاصله، به جز مؤلفه‌های اقتصادی سایر مؤلفه‌های کیفیت محیطی، کالبدی و اجتماعی دارای تفاوت معنادار هستند. حاتمی نژاد و دیگران (۱۳۹۰)، در مقاله‌ای کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده شهر میاندوآب را تحلیل و به این نتیجه رسیده‌اند که روستاهای ادغام شده در شهر میاندوآب، به استثنای شاخص‌های اجتماعی در سایر شاخص‌ها، نسبت به محلات شهری، از سطح کیفی بسیار پایینی برخوردار بوده و تنها در شاخص‌های عملکردی، از سطح بالاتر کیفی برخوردارند. همچنین نتایج آن‌ها حاکی از آن است که ساکنان روستاهای ادغام شده بیشتر نیازمند کیفیت بهداشتی محیط و دسترسی به خدمات شهری بوده و از این نظر تفاوت آشکاری میان زندگی بین محلات اصلی شهر و روستاهای ادغام شده وجود دارد.

۲-۲. مبانی نظری تحقیق

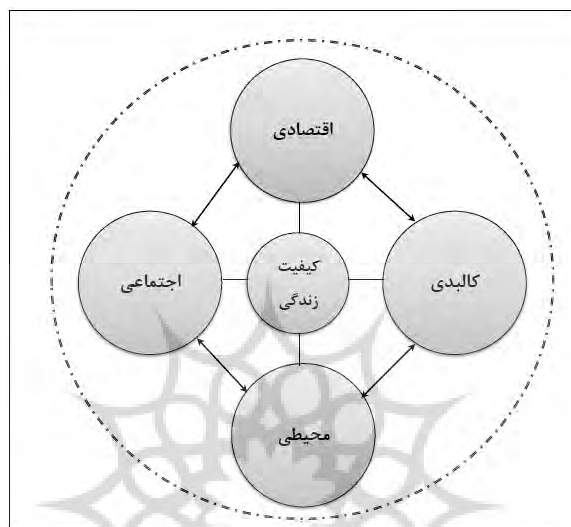
مفهوم کیفیت زندگی، در ادبیات برنامه‌ریزی توسعه اجتماعی و مباحث اقتصاد نوین مطرح شد و از دهه ۱۹۶۰ میلادی، در کشورهای اروپایی رواج یافت. این مفهوم ابتدا به حوزه‌های بهداشتی و بیماری‌های روانی محدود می‌شد، اما در حال حاضر، این مفهوم از زمینه‌های بهداشتی، زیست محیطی و روانشناختی صرف به مفهومی چندبعدی ارتقاء یافته است (جمعه‌پور، ۱۳۹۰: ۵۰ و عنبری، ۱۳۸۹: ۱۵۲). مفهوم کیفیت زندگی برای نخستین بار در سال ۱۹۶۶ در کتابی با عنوان "شاخص‌های اجتماعی"^۱ توسط ریموند بائر مورد توجه قرار گرفت (مه‌دیزاده و دیگران، ۱۳۸۲: ۴۶). کیفیت زندگی در

مقابل رویکرد صرف اقتصادی به توسعه شکل گرفت. در برخی از جوامع پیشرفته، این مفهوم همراه و گاهی مترادف با عبارات‌های دیگری مانند بهزیستی همگانی، رفاه اجتماعی، تأمین اجتماعی و مانند آن به کار گرفته شد (حاج یوسفی، ۱۳۸۱: ۱). از لحاظ تاریخی، اولین تلاش‌ها برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی، از جنبش شاخص‌های اجتماعی دهه ۱۹۶۰ نشأت گرفته است (قدمی و دیگران، ۱۳۸۹: ۴۶) تا آن هنگام تمام شاخص‌های کیفیت زندگی، عینی بودند. در دهه ۱۹۷۰ شاخص‌های ذهنی هم برای سنجش کیفیت زندگی اضافه شدند. اولین بار کمپبل و همکاران در اثر خود در سال ۱۹۷۶ به شاخص‌های ذهنی و روانشناختی کیفیت زندگی توجه کردند (نوغانی و دیگران، ۱۳۸۷: ۱۱۲). در دهه ۱۹۶۰ آدلمن و در دهه ۱۹۷۰ موریس به بررسی معرف‌های اقتصادی و اجتماعی متعددی پرداختند. موریس در سال ۱۹۷۹ شاخص فیزیکی کیفیت زندگی را به عنوان جایگزین برای سرانه تولید ناخالص داخلی، به منظور سنجش کیفیت زندگی افراد مطرح کرد. شاخص فیزیکی زندگی شامل معرف‌های امید به زندگی در یک سالگی، نرخ یا درصد مرگ و میر نوزادان و درصد باسوادان می‌شد به دنبال این تأکیدات، داسکوپتا و ویل در سال ۱۹۹۲ سنجش‌های از کیفیت زندگی را ارائه دادند که به وسیله معرف‌های درآمد سرانه، امید به زندگی در زمان تولد، نرخ با سواد افراد بالغ و معرف‌های حقوقی و سیاسی مانند آزادی‌های مدنی مورد ارزیابی قرار می‌گرفت (افتخاری، ۱۳۹۰: ۷۱).

تاکنون تعاریف گوناگونی از کیفیت زندگی و ابعاد آن صورت گرفته است اما با گذشت چند دهه از رواج و گسترش این مفهوم و انجام پژوهش‌های متنوع درباره این موضوع، تعریف واحدی وجود ندارد که مورد قبول همه باشد (غفاری، ۱۳۹۰: ۳). آنچه بدیهی می‌نماید این است که این مفهوم در علوم و حوزه‌های متفاوت، معانی مختلفی به خود می‌گیرد، اقتصاددانان مفهوم مطلوبیت را به جای کیفیت زندگی به کار می‌گیرند و آن را اغلب بر اساس میزان درآمد می‌سنجند در حالیکه در علوم بهداشتی و روانشناسی از اصطلاحات رضایتمندی یا شادکامی استفاده می‌شود و این مفهوم به میزان توانایی افراد در انجام فعالیت‌های روزانه مرتبط است (Philips, 2006: 3; افتخاری و دیگران، ۱۳۹۰: ۷۰). مک‌گریگوری معتقد است کیفیت زندگی یک فرد میزان بر خورداری او را نشان می‌دهد، البته نه فقط در چیزهایی که به آن‌ها دست یافته است، بلکه تمام گزینه‌هایی که شخص، فرصت انتخاب آن‌ها را دارد. به بیان دیگر، کیفیت زندگی، وابسته به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصت‌های واقعی است که فرد در مقایسه با دیگران دارد (Macgregor: 1998). به نقل از قالیباف و دیگران، (۱۳۸۸: ۱۶۷). مولیگان و همکاران با مرور گسترده‌ای بر ادبیات کیفیت زندگی، این مفهوم را بدین گونه تفسیر کرده‌اند: رضایتی که یک فرد از شرایط انسانی و فیزیکی اطراف دریافت می‌کند، شرایطی که وابسته به مقیاس است و می‌تواند رفتار افراد و گروه‌هایی از قبیل خانوار و واحدهای اقتصادی را تحت تأثیر قرار دهد (Marans and Stimson, 2011: 1). به نقل از سلیمانی و دیگران، (۱۳۹۲: ۵۷). داس کیفیت زندگی را بهزیستی مردم و محیط زندگی اطراف آن‌ها می‌داند (Das, 2008: 7). فیونیک و همکاران کیفیت زندگی را بیشتر مفهومی اجتماعی می‌دانند تا اقتصادی و یا اکولوژیکی. همچنین معتقدند که کیفیت زندگی به تنهایی معنایی ندارد بلکه افراد و شرایط اجتماعی است که به آن معنا می‌بخشد (Collados and Duane, 1999:46).

تجارب مطالعاتی پاتنام نیز بر همین ایده صحنه گذاشته است، مطالعات وی در مناطق مختلف جهان نشان داده که سرمایه اجتماعی نقش اساسی در ارتقاء کیفیت زندگی و سایر برنامه‌های مبتنی بر اجتماع ایفا می‌کند (Putnam, 2001). در نقطه مقابل این دیدگاه، کلس معتقد است که بیشترین و مهمترین عاملی که بر کیفیت زندگی تأثیر می‌گذارد، مباحث اقتصادی (اشتغال و درآمد) و محیطی (کیفیت منابع آب، خاک و مخاطرات طبیعی) است (keles, 2012: 23). در همین راستا ونگ در پژوهشی به بررسی نقش اقتصاد محلی و کیفیت زندگی در شهرهای انگلستان پرداخته است (Wong, 2001). میچل لوس به سنجش نقش کیفیت زندگی در نرخ مهاجرت پرداخته و معتقد است شاخص‌هایی چون امنیت شغلی، درآمد، سلامتی و ثبات سیاسی مهمترین عوامل تأثیرگذار بر کیفیت زندگی و به تبع آن در میزان تمایل مهاجرت می‌باشند (Michalos, 1996: 160). به دلیل پیچیدگی و چند وجهی بودن مفهوم کیفیت زندگی و همچنین تأثیری که از

زمان و مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی می‌گیرد، ارائه تعریفی جامع و تعیین شاخص‌هایی ثابت برای اندازه‌گیری آن کار آسانی نیست (رضوانی و منصوریان، ۱۳۸۷: ۴). بنابراین یکی از مشخصات اصلی و بنیادین کیفیت زندگی، چند بعدی بودن آن است. به طور کلی در حال حاضر اساس تئوریک اندکی برای ابعاد کیفیت زندگی وجود دارد که در سخنرانی‌های منعکس شده و در حوزه‌ی بهداشت و سلامت ارائه شده‌اند؛ با این وجود، بیشتر پژوهشگران و صاحب‌نظران معتقدند که کیفیت زندگی همان گونه که شکل (۱) نشان می‌دهد، دارای ابعاد محیطی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی است (حاتمی‌نژاد و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۲۴).

شکل ۱. ابعاد مختلف کیفیت زندگی

۳. روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق این پژوهش، توصیفی - تحلیلی می‌باشد، جمع‌آوری اطلاعات مبتنی بر مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از روش پیمایشی و تکمیل پرسش‌نامه بوده است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل روستاهای دارای بیش از بیست خانوار دهستان بلوران در استان لرستان می‌باشد. تعداد نمونه‌ها با بهره‌گیری از فرمول کوکران، تعداد ۱۴۰ خانوار به صورت نمونه‌گیری تصادفی - طبقه‌ای انتخاب شده‌اند (جدول ۱).

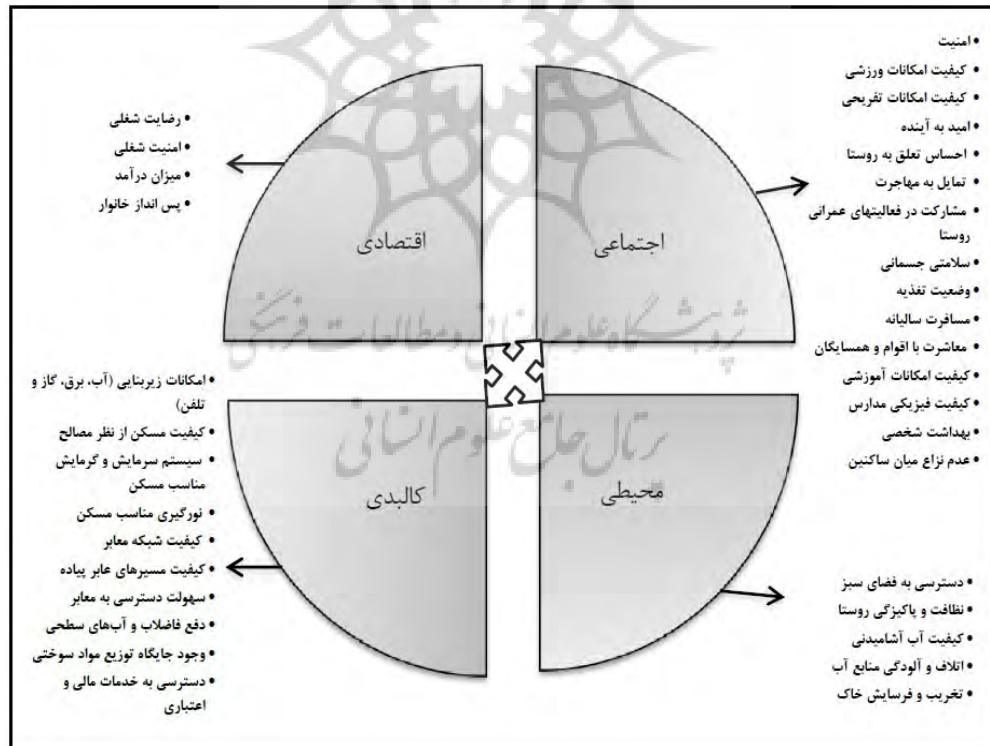
جدول ۱. ویژگی جمعیتی و تعداد نمونه انتخاب شده در روستاهای مورد مطالعه

نام روستا	تعداد خانوار	جمعیت	تعداد نمونه
بره سیداحمد	۲۱	۱۰۱	۲۰
بلوران	۲۴۶	۹۴۷	۲۰
بره انار	۳۹	۱۵۴	۲۰
بره شیخ عالی	۲۶	۱۱۹	۲۰
خیران بره	۷۰	۳۳۱	۲۰
سیاه چشمه	۲۱۰	۹۵۴	۲۰
بره کلک	۲۶۸	۱۱۲۴	۲۰
جمع	۸۸۰	۳۷۳۰	۱۴۰

منبع: مرکز آمار ایران، سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۰

به منظور بررسی میزان کیفیت زندگی در روستاهای دهستان بلوران از آزمون T تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس استفاده شده است. شیوه ارزش‌گذاری سؤال‌های پرسش‌نامه مبتنی بر روش طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت بوده و براین اساس رتبه‌های ۱ تا ۵ به پاسخ‌ها اختصاص داده شد. امتیاز ۱ نشان دهنده کمترین میزان امتیاز در هر یک از گویه‌ها و امتیاز ۵ نشان دهنده بیشترین میزان امتیاز در هر یک از گویه‌های مورد بررسی در این پژوهش است. از این رو عدد ۳ به عنوان میانگین مفروض این پژوهش تعیین گردید. همچنین جهت تعیین رابطه بین کیفیت زندگی و میزان جمعیت در هر یک از روستاهای مورد مطالعه از آزمون پیرسون بهره گرفته شده است. انتخاب شاخص‌های مناسب برای سنجش کیفیت زندگی و نحوه وزن‌دهی به آن‌ها، مهمترین و مشکل‌ترین قسمت اینگونه مطالعات است (EIU, 2005:1) به نقل از باسختا و دیگران، ۱۳۸۹: ۹۸).

همانگونه که عنوان شد هنوز چارچوب مفهومی قابل قبول جهانی برای سنجش کیفیت زندگی و روش شناسی واحدی برای تعیین قلمروها و معرف‌های کیفیت زندگی وجود ندارد و انتخاب قلمروها و معرف‌های مربوط به هر قلمرو و روش سنجش کیفیت زندگی براساس اهداف مطالعه، قضاوت‌های شخصی محقق، ویژگی‌های ناحیه مورد مطالعه و داده‌های در دسترس صورت می‌گیرد (رضوانی و دیگران، ۱۳۸۸: ۹۱). در پژوهش حاضر شاخص‌ها و گویه‌های مورد بررسی با توجه به سؤال‌های و اهداف تحقیق و همچنین مطالعات مشابهی که در ایران صورت گرفته است در چهار بعد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی انتخاب شده است. براین اساس، تلاش شده گویه‌های تحقیق به گونه‌ای انتخاب شوند که ترکیبی از شاخص‌های عینی و ذهنی و منعکس‌کننده‌ی سطح کیفیت زندگی و پاسخگوی سؤال‌های تحقیق باشد (شکل ۳).

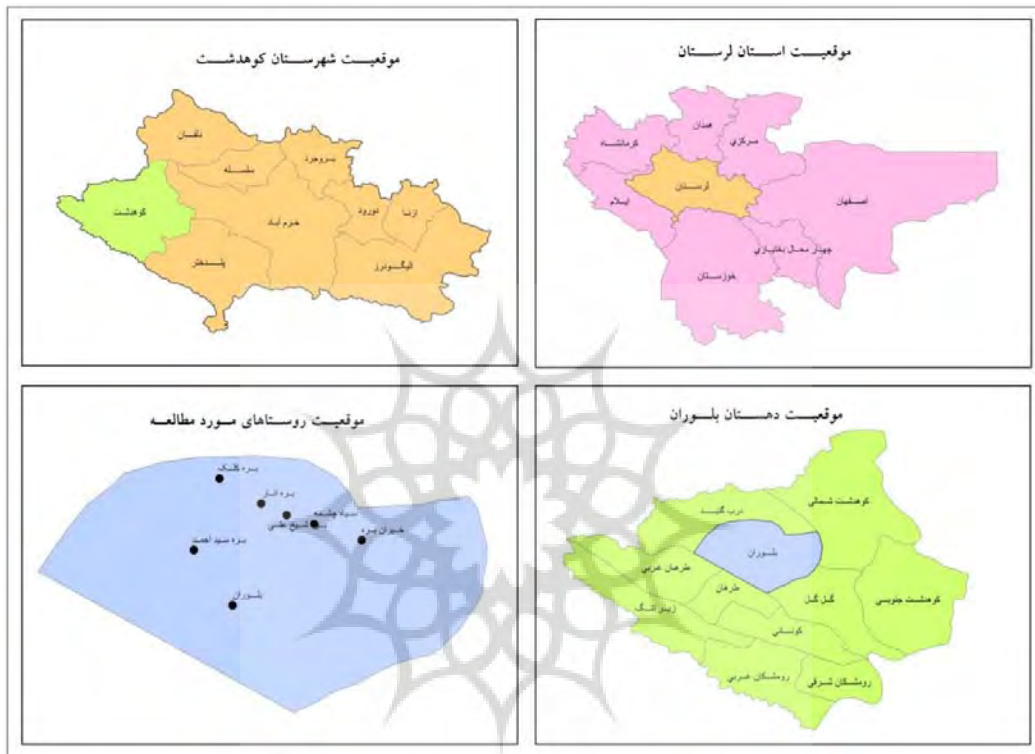

شکل ۳. شاخص‌ها و گویه‌های تحقیق

منبع: پورطاهری و دیگران ۱۳۹۰، رضوانی و دیگران ۱۳۸۷، محمدی یگانه و دیگران ۱۳۹۱، جمعه پور و دیگران ۱۳۹۰، افتخاری و دیگران ۱۳۹۰.

۴. محدوده مورد مطالعه

محدوده مورد مطالعه این تحقیق، همان طور که شکل (۳) نشان می‌دهد، سکونتگاه‌های روستایی دهستان بلوران است، این دهستان در شهرستان کوهدشت، در استان لرستان قرار دارد. عمده فعالیت‌های اقتصادی ساکنان این دهستان شامل زراعت، باغداری، پرورش طیور، دامداری می‌باشد. بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۰، دهستان بلوران دارای ۱۷ نقطه روستایی، ۱۰۹۲ خانوار و ۴۶۴۰ نفر جمعیت بوده است.

شکل ۲. موقعیت محدوده مورد مطالعه (منبع: استانداری استان لرستان، ۱۳۹۰)

۵. یافته‌های تحقیق

۵-۱. ویژگی‌های آماری تحقیق

بر اساس نتایج محاسبات، ۹۲ نفر سرپرست خانوار معادل ۶۵/۳ درصد از پاسخ‌گویان ساکن در دهستان بلوران مردان، ۳۲ نفر معادل ۲۲/۹ درصد از آن‌ها را زنان و ۱۶ نفر معادل ۱۱/۴ درصد نیز هیچ اظهار نظری نداشته‌اند. از بین ۱۴۰ سرپرست خانوار در جامعه مورد مطالعه ۱۱۱ نفر معادل ۷۹/۳ درصد متأهل و ۱۴ نفر معادل ۱۰/۰ درصد نفر از آن‌ها مجرد می‌باشند. البته باید به این نکته اشاره کرد که از بین ۱۴۰ سرپرست خانوار ۳۲ مورد آن‌ها زنان تشکیل می‌دادند و این امر خود نشان می‌دهد که ممکن است تعداد زیادی از این مجردهای سرپرست خانوار در بین گروه زنانی قرار بگیرند که به هر طریق در این دسته قرار گرفته باشند و یا احتمال دیگر فرزند بزرگ خانواده که در حالی که مجرد می‌باشد امر سرپرستی خانواده خود را بر عهده دارد. بر اساس اطلاعات به دست آمده، از کل حجم نمونه سرپرست خانوار که ۱۴۰ نفر می‌باشد، ۲۲ نفر معادل ۱۵/۷ درصد بین ۳۰-۲۰ سال، ۴۶ نفر معادل ۳۲/۹ درصد بین ۴۰-۳۱ سال، ۴۷ نفر معادل

۳۳/۶ درصد بین ۵۰-۴۱ سال و ۱۸ نفر معادل ۱۲/۹ درصد نیز بیشتر از ۵۱ سال سن داشته‌اند، همچنین ۷ نفر معادل ۵/۰ درصد نیز هیچ اظهار نظری نداشته‌اند. با توجه به این مطالب مشاهده می‌شود، گروه سنی ۴۱-۵۰ سال دارای بیشترین تعداد و گروه سنی بالای ۵۱ سال دارای کمترین تعداد هستند.

۲-۵. شاخص‌های کیفیت زندگی در دهستان بلوران

جهت تحلیل فضایی کیفیت زندگی در محدوده مورد مطالعه، از آزمون T تک نمونه‌ای به تفکیک ابعاد کالبدی، محیطی، اقتصادی و اجتماعی استفاده شده است. نتایج حاصل حاکی از آن است که همه مؤلفه‌های کمتر از حد متوسط پژوهش یعنی عدد ۳ ارزیابی شده‌اند. در این میان کمترین امتیاز را مؤلفه محیطی و بیشترین امتیاز را مؤلفه کالبدی بدست آورده‌اند. در واقع از نظر جامعه آماری پژوهش شاخص‌های کیفیت زندگی در دهستان بلوران در وضعیتی مناسبی نمی‌باشد (جدول ۲).

جدول ۲. سطح معناداری ارزیابی ساکنان از مؤلفه‌ی کیفیت زندگی

حد متوسط (Test value) = ۳					
ابعاد	آماره T	میانگین	سطح معناداری		معداری در سطح ۰/۹۵
			بالا	پایین	
اجتماعی	۹/۳۲۱	۲/۲۰	۰/۰۰۰	۰/۶۰۶۱	۰/۳۹۳۹
کالبدی	۳/۶۷۷	۲/۷۱	۰/۰۰۰	۰/۲۴۱۶	۰/۰۷۲۶
اقتصادی	۵/۲۸۸	۲/۹۰	۰/۰۰۰	۰/۵۳۹۷	۰/۲۴۶۰
محیطی	۸/۰۹۲	۲/۰۷	۰/۰۰۰	۰/۳۲۹۳	۰/۵۴۲۲

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

همچنین مقایسه میانگین مؤلفه‌های کیفیت زندگی در بین روستاهای مورد مطالعه دهستان بلوران با استفاده از آزمون تحلیل واریانس نشان از تفاوت میانگین در بین کلیه مؤلفه‌ها دارد. به عبارتی دیگر با توجه به مقدارهای عددی F، فرض یکسان بودن میانگین‌های کیفیت زندگی در دهستان بلوران با سطح معناداری ۰/۹۹ رد می‌شود (جدول ۳).

جدول ۳. تحلیل واریانس تفاوت ابعاد کیفیت زندگی

ابعاد	آماره F	سطح معناداری	درجه آزادی بین گروهی	درجه آزادی درون گروهی	فاصله اطمینان در سطح ۰/۹۵	
					بالا	پایین
کالبدی	۲۰/۸۳۰	۰/۰۰۰	۶	۱۳۳	۲/۴۷۹۳	۲/۶۶۳۶
محیطی	۳۵/۶۰۱	۰/۰۰۰	۶	۱۳۳	۱/۹۵۷۸	۲/۱۷۰۷
اقتصادی	۶/۷۷۶	۰/۰۰۰	۶	۱۳۳	۲/۷۴۶۰	۳/۰۳۹۷
اجتماعی	۱۹/۵۸۶	۰/۰۰۰	۶	۱۳۳	۲/۳۱۵۴	۲/۴۸۴۶
کل ابعاد	۲۳/۹۳۷	۰/۰۰۰	۶	۱۳۳	۲/۳۵۲۶	۲/۵۱۸۹

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

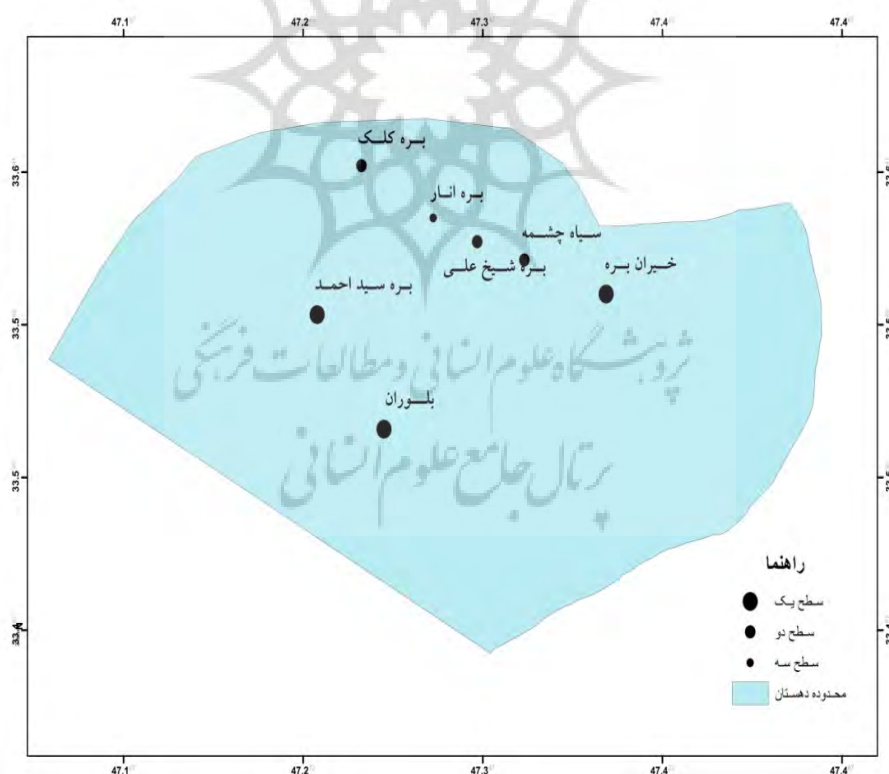
کیفیت محیطی

بررسی کیفیت زندگی از بعد محیطی با استفاده از ۵ شاخص صورت گرفته است و همانگونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود براساس آزمون توکی سه طبقه قابل شناسایی است. در طبقه اول، به ترتیب سه روستای بره سید احمد، خیران بره و بلوران، در طبقه دوم، سیاه چشمه، بره کلک، شیخ عالی و در طبقه سوم، بره انار قرار دارد (جدول ۵ و شکل ۵).

جدول ۵. طبقه بندی روستاهای نمونه بر اساس کیفیت محیطی

معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵			نام روستا
۳	۲	۱	
		۲/۷	بره سید احمد
		۲/۵۵	خیران بره
		۲/۴۲	بلوران
	۲		سیاه چشمه
	۱/۹۵		بره کلک
	۱/۷		بره شیخ عالی
۱/۱۵			بره انار

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

شکل ۵. سطح بندی کیفیت محیطی دهستان بلوران

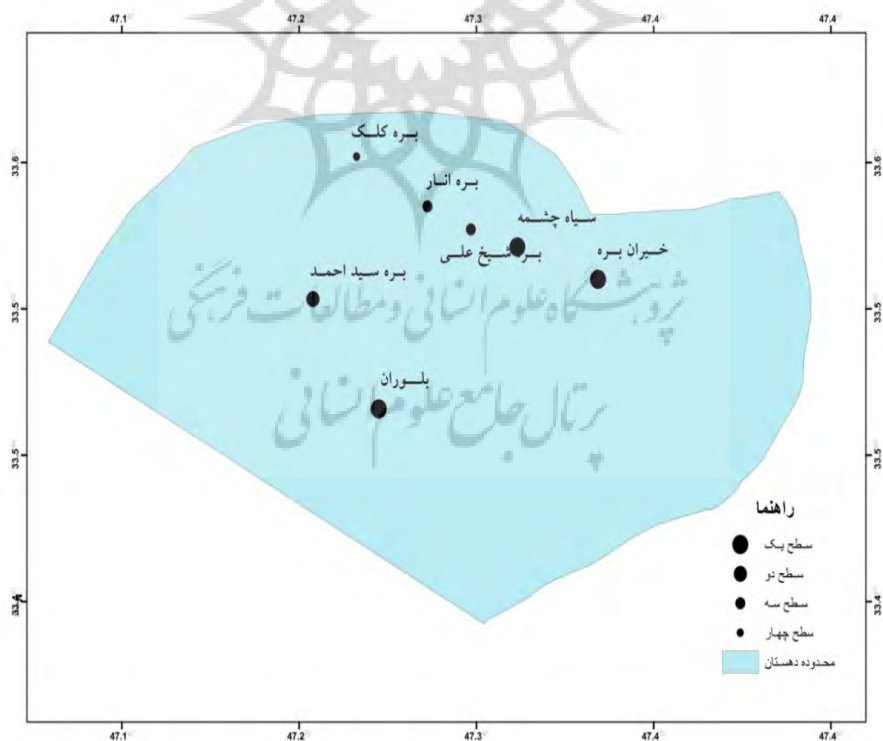
کیفیت اقتصادی

بررسی سطوح کیفیت زندگی در شاخص اقتصادی با استفاده از ۴ گویه صورت گرفته است، بر اساس آزمون توکی، روستاهای مورد بررسی از نظر گویه‌های اقتصادی در چهار طبقه قرار می‌گیرند. در این طبقه‌بندی سه روستای بلوران، سیاه چشمه و خیران بره در طبقه اول، بره سید احمد در طبقه دوم، بره شیخ عالی و بره انار در طبقه سوم و بره کلک در طبقه چهارم قرار دارد (جدول ۶ و شکل ۶).

جدول ۶. طبقه بندی روستاهای نمونه بر اساس کیفیت اقتصادی

معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵				نام روستا
۴	۳	۲	۱	
			۳/۴	بلوران
			۳/۳	سیاه چشمه
			۳/۲	خیران بره
		۳		بره سید احمد
	۲/۶			بره شیخ عالی
	۲/۴۵			بره انار
۲/۲۵				بره کلک

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

شکل ۶. سطح بندی کیفیت اقتصادی دهستان بلوران

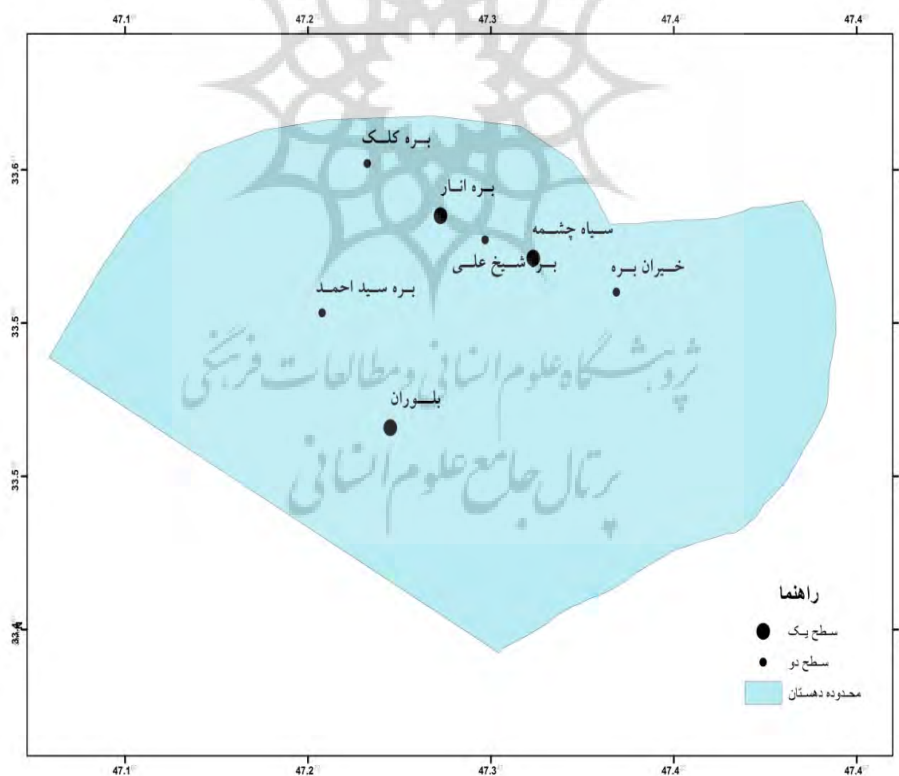
– کیفیت اجتماعی

از نظر سطوح کیفیت زندگی از بعد اجتماعی، روستاهای مورد بررسی در دو طبقه قرار می‌گیرند. در این طبقه بندی سه روستای بلوران، سیاه چشمه، بره انار در طبقه اول و روستاهای خیران بره، بره سید احمد، بره کلک و بره شیخ عالی در طبقه دوم قرار دارند (جدول ۷ و شکل ۷).

جدول ۷. طبقه بندی روستاهای نمونه بر اساس کیفیت اجتماعی

معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵		نام روستا
۲	۱	
	۲/۹۴	بلوران
	۲/۷۵	سیاه چشمه
	۲/۶۵	بره انار
۲/۱۵		خیران بره
۲/۱۵		بره سید احمد
۲/۱۵		بره کلک
۲		بره شیخ عالی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

شکل ۷. سطح بندی کیفیت اجتماعی دهستان بلوران

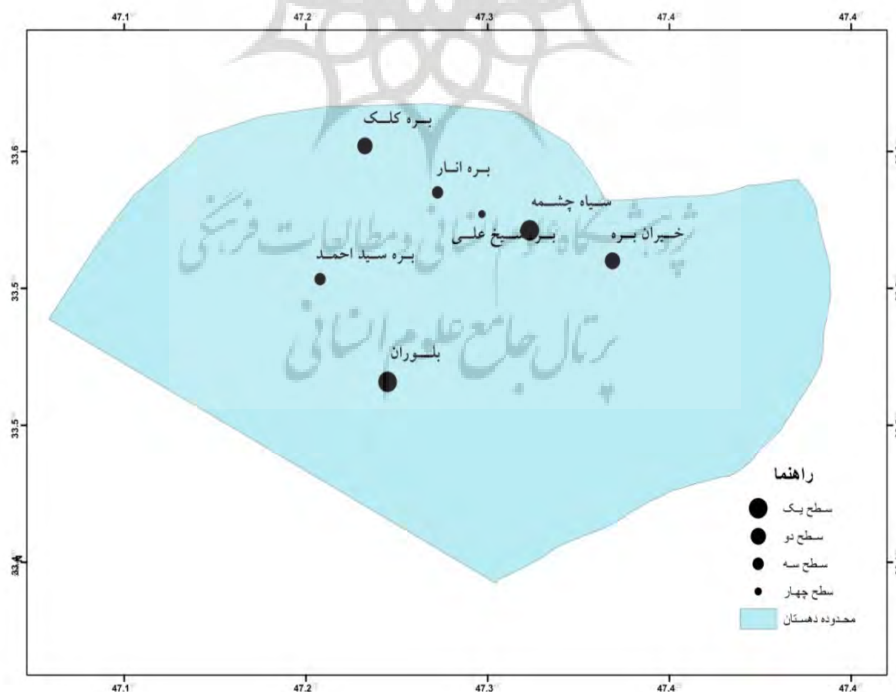
کیفیت زندگی در کلیه ابعاد

با در نظر گرفتن رتبه‌ای هریک از روستاها در ابعاد کالبدی، محیطی، اقتصادی و اجتماعی، می‌توان آن‌ها را در چهار طبقه گروه‌بندی کرد. روستای بلوران در کلیه ابعاد مورد بررسی در طبقه اول بوده است، همچنین روستای سیاه چشمه نیز در کلیه شاخص‌ها (به استثنای شاخص محیطی) در طبقه اول قرار داشته است که در نتیجه روستای بلوران و سیاه چشمه از نظر سطح کیفیت زندگی در طبقه اول قرار می‌گیرند و دارای بالاترین سطح کیفیت زندگی در این دهستان می‌باشند. خیران بره و بره کلک در طبقه دوم، بره سید احمد و بره کنار در طبقه سوم و بره شیخ عالی در سطح چهارم یعنی پایین‌ترین سطح قرار می‌گیرد.

جدول ۸. طبقه بندی کیفیت زندگی در روستاهای نمونه

معناداری طبقات در سطح آلفای ۰/۰۵				نام روستا
۴	۳	۲	۱	
			۳	بلوران
			۲/۹	سیاه چشمه
		۲/۴۵		خیران بره
		۲/۴		بره کلک
	۲/۲			بره سید احمد
	۲/۱			بره انار
۲				بره شیخ عالی

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

شکل ۸. سطح بندی کیفیت زندگی دهستان بلوران

به منظور پاسخ‌گویی به سؤال دوم تحقیق و تعیین ارتباط بین سطح کیفیت زندگی و میزان جمعیت سکونتگاه‌های روستایی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتیجه تحقیق، نشان از وجود رابطه مستقیم معنادار آماری در سطح آلفا ۰/۰۵ دارد، به طوری که با افزایش جمعیت، شاخص کل کیفیت زندگی نیز افزایش می‌یابد. بدین ترتیب می‌توان گفت که میزان جمعیت سکونتگاه‌های روستایی عاملی تأثیرگذار بر سطح کیفیت زندگی در منطقه مورد مطالعه است و روستاهای پرجمعیت نسبت به روستاهای کم جمعیت در سطح بالاتری از کیفیت زندگی قرار دارند.

جدول ۹. ضریب همبستگی بین جمعیت و شاخص کل کیفیت زندگی

مؤلفه‌ها	ارزش‌ها	شاخص کیفیت زندگی	میزان جمعیت
شاخص کیفیت زندگی	همبستگی پیرسون	۰/۷۹۹	۱
	سطح معناداری	۰/۰۳۱	
	تعداد	۷	۷
میزان جمعیت	همبستگی پیرسون	۱	۰/۷۹۹
	سطح معناداری		۰/۰۳۱
	تعداد	۷	۷

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲

۶. بحث و نتیجه‌گیری

کیفیت زندگی به عنوان جانشینی برای رفاه مادی، در طول دهه‌های اخیر به اصلی‌ترین هدف کشورهای مختلف در راستای دستیابی به توسعه پایدار روستایی شده است. هدف نهایی کیفیت زندگی، تثبیت جمعیت سکونتگاه‌های روستایی، افزایش رفاه و دسترسی عادلانه روستاییان به منابع در روستاهاست. بر این اساس هدف این پژوهش بررسی میزان کیفیت زندگی و ارزیابی سطوح کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های روستایی نمونه دهستان بلوران می‌باشد، همچنین در این پژوهش تأثیر میزان جمعیت روستاهای نمونه دهستان بلوران در میزان کیفیت زندگی آن‌ها بررسی شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که دهستان بلوران به عنوان یکی از دهستان‌های مهم و پرجمعیت استان لرستان از لحاظ تمامی مؤلفه‌های کیفیت زندگی در وضعیت نامطلوبی قرار دارد، و این مسئله می‌تواند پیامدهای قابل تأملی را از نظر جامعه آماری پاسخ‌گو در این پژوهش به همراه داشته باشد. در این میان شاخص‌های کیفیت محیطی به دلیل عدم وجود جایگاه‌های دفن‌زباله، استفاده ناصحیح از روش‌های بهداشتی جمع‌آوری و دفع فاضلاب، اتلاف و آلودگی منابع آب، تخریب و فرسایش خاک بدترین وضعیت را در بین روستاهای مورد بررسی در این پژوهش دارا می‌باشد. با توجه به نتایج آزمون آماری تحلیل رگرسیون، میزان اختلاف شاخص‌های کیفیت زندگی به تفکیک ابعاد کالبدی، محیطی، اقتصادی و اجتماعی در روستاهای مورد مطالعه معنادار می‌باشد. همچنین روستاهای دهستان بلوران از نظر سطوح کیفیت زندگی در چهار طبقه اصلی رده‌بندی می‌شوند. در طبقه یک روستاهای بلوران و سیاه چشمه با بیشترین سطح کیفیت زندگی، در طبقه دوم و سوم روستاهای خیران بره، بره کلک، بره سید احمد، بره انار با سطح کیفیت زندگی متوسط، روستای بره شیخ عالی در طبقه چهارم با پایین‌ترین سطح کیفیت زندگی قرار گرفته است.

نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین جمعیت سکونتگاه‌های روستایی دهستان بلوران و سطح کیفیت زندگی آن‌ها رابطه معناداری وجود دارد. در واقع روستاهایی که از جمعیت بیشتری برخوردار هستند از نظر کیفیت زندگی نیز در سطح بالاتری قرار دارند. در نظام برنامه‌ریزی کشور، روستاهای پرجمعیت از اولویت بیشتری برای انجام فعالیت‌های عمرانی و دریافت خدمات مختلف برخوردار هستند و این در حالیست که در اغلب موارد روستاهای کوچک با بی‌مهری ارگان‌های دولتی

مواجه هستند. تجمع امکانات و خدمات مختلف در روستاهای پرجمعیت و عدم دسترسی مناسب سایر سکونتگاه‌های روستایی به این خدمات، از جمله مهمترین عوامل مؤثر در پایین بودن کیفیت زندگی در روستاهای کوچک و متوسط در محدوده مورد بررسی است. در همین راستا می‌توان برای نمونه از تهیه و اجرای طرح هادی نام برد، این طرح در روستاهای بلوران و سیاه چشمه که در بالاترین سطح کیفیت قرار دارند اجرا شده است در حالیکه سه روستای کم جمعیت دهستان (بره شیخ عالی، بره سید احمد و بره انار) که در سطح سوم و چهارم قرار گرفته‌اند فاقد طرح هادی روستایی هستند. موقعیت استقرار سکونتگاه‌های روستایی، فاصله از شهر و کیفیت خطوط ارتباطی از جمله دیگر عوامل مؤثر بر کیفیت زندگی در محدوده مورد بررسی می‌باشد.

۷. منابع

۱. باسحا، مهدی، عاقلی، لطفعلی و مسائلی، ارشک، ۱۳۸۹، **رتبه بندی شاخص کیفیت زندگی در استان‌های کشور**، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال نهم، شماره ۳۷.
۲. پورطاهری، مهدی، رکن الدین افتخاری، عبدالرضا و فتاحی، احداله، ۱۳۹۰، **ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مورد: دهستان خاوه شمالی، استان لرستان)**، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره ۷۶.
۳. جمعه پور، محمود و رشودی، بهزاد، ۱۳۹۰، **بررسی نقش شهرهای کوچک در توسعه مناطق روستایی با تأکید بر کیفیت زندگی**، فصلنامه توسعه روستایی، دوره سوم، شماره ۱.
۴. حاتمی نژاد، حسین، منوچهری میانداوب، ایوب، فرجی ملائی، ایوب و فرهادی، صامت، ۱۳۹۰، **تحلیل کیفیت زندگی روستاهای ادغام شده در شهر (مطالعه موردی: شهر میانداوب)**، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره ۱۶.
۵. خادم الحسینی، احمد، منصوریان، حسین و ستاری، محمد حسین، ۱۳۹۱، **سنجش کیفیت ذهنی زندگی در نواحی شهری (مورد: شهر نورآباد، استان لرستان)**، فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی، سال اول، شماره ۳.
۶. رضوانی، محمدرضا، شکیبا، علیرضا و منصوریان، حسین، ۱۳۸۷، **ارزیابی کیفیت زندگی در نواحی روستایی**، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال هشتم، شماره ۳۰ و ۳۱.
۷. رضوانی، محمدرضا، متکان، علی اکبر، منصوریان، حسین و ستاری، محمد حسین، ۱۳۸۸، **توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری (مورد: شهر نورآباد، استان لرستان)**، فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال اول، شماره ۲.
۸. رضوانی، محمدرضا و منصوریان، حسین، ۱۳۸۷، **سنجش کیفیت زندگی: بررسی مفاهیم، شاخص‌ها و مدل‌ها و ارائه مدل پیشنهادی**، برای نواحی روستایی، فصلنامه روستا و توسعه، سال یازدهم، شماره ۳.
۹. رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا، فتاحی، احداله و حاجی‌پور، مجتبی، ۱۳۹۰، **ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در مناطق روستایی، موردی: بخش مرکزی شهرستان دلفان**، مجله پژوهش‌های روستایی، سال دوم، شماره ۲.
۱۰. سعیدی، عباس، ۱۳۸۸، **سطح‌بندی روستاهای کشور**، چاپ اول، انتشارات بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، تهران.
۱۱. سلیمانی، محمد، منصوریان، حسین و براتی، زهرا، ۱۳۹۲، **سنجش کیفیت زندگی در محله‌های در حال گذار شهری**، فصلنامه بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران، سال یازدهم، شماره ۳۸.
۱۲. عنبری، موسی، ۱۳۸۹، **بررسی تحولات کیفیت زندگی در ایران**، مجله توسعه روستایی، سال اول، شماره ۲.
۱۳. غفاری، غلامرضا، ۱۳۹۰، **بررسی رابطه بین صنعت و کیفیت زندگی**، فصلنامه توسعه روستایی، دوره سوم، شماره ۱.
۱۴. قالیباف، محمدباقر، رمضان‌زاده، مهدی و یاری شگفتی، اسلام، ۱۳۸۸، **سنجش میزان رضایتمندی ساکنان روستایی از کیفیت زندگی و آثار آن بر امنیت مناطق مرزی: مطالعه موردی بخش نوسود، استان کرمانشاه**، فصلنامه روستا و توسعه، سال دوازدهم، شماره ۳.
۱۵. قدیمی، مصطفی، علیقلی زاده، ناصر و رمضان‌زاده لسبویی، مهدی، ۱۳۸۹، **بررسی نقش گردشگری در تغییرات کیفیت زندگی مقصد (نمونه مورد مطالعه: دهستان کلارآباد، شهرستان تنکابن، مازندران)**، فصلنامه بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران، سال دهم، شماره ۳۵.

۱۶. کوبکی، افشین، ۱۳۸۶، معیارهای ارزیابی کیفیت زندگی شهری در مراکز شهری، نشریه هویت شهر، سال اول، شماره ۱.
۱۷. محمدی یگانه، بهروز، نباتی، عباس و چراغی، مهدی، ۱۳۹۱، تبیین اثرات اجرای طرح هادی بر بهبود کیفیت زندگی در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان کرانی - شهرستان بیجار)، فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۳۹.
۱۸. مرکز آمار ایران، نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن، سال ۱۳۹۰.
۱۹. موسوی، میرنجف و باقری کشکولی، علی، ۱۳۹۱، ارزیابی توزیع فضایی کیفیت زندگی در محلات شهر سردشت، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال سوم، شماره ۹.
۲۰. مومنی، مهدی و صابر، الهه، ۱۳۹۱، تعیین توسعه یافتگی شهر نایین در استان اصفهان، مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، سال ۲۳، پیاپی ۴۵، شماره ۱، صص ۱۸۵ - ۲۰۰.
۲۱. مهدیزاده، جواد، ۱۳۸۲، برنامه‌ریزی راهبردی توسعه شهری (تجربیات اخیر جهانی و جایگاه آن در ایران)، مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران، چاپ دوم، تهران.
۲۲. نوغانی، محسن، اصغریور ماسوله، احمدرضا، صفا، شیما و کرمانی، مهدی، ۱۳۸۷، کیفیت زندگی شهروندان و رابطه آن با سرمایه اجتماعی در شهر مشهد، فصلنامه علوم اجتماعی، سال پنجم، شماره ۱.
23. Collados, C. and Duane, T., 1999, **Analysis Natural Capital Quality of Life: A Model for Evaluating the Sustainability of Alternative Regional Development Paths**, Ecological, 30.
24. Das, D., 2008, **Urban quality of life: A case study of Guwahati**, Social Indicators Research, 88, 297-310;
25. Economist Intelligence Unit., 2005, **Quality of Life Indexation**.
26. Keles, R., 2012, **The Quality of Life and the Environment**, Asia Pacific International Conference on Environment-Behavior Studies, Salamis Bay Conti Resort Hotel, Famagusta, North Cyprus, Procedia - Social and Behavioral Sciences 35.
27. Macgregor, S. L. T., 1998, **The impact of economic reform on Gahanian families**, Canadian Home Economics Journal, Vol. 18, No. 1.
28. Marans, R. W., & Stimson, R., 2011, **Investigating quality of urban life: Theory, methods, and empirical research**. Social Indicators Research Series, 45, 1-29;
29. Michalos, A.C., 1996, **Migration and the quality of life: a review essay**, Social Indicators Research, 39 (2), 121-166 .
30. Philips, D., 2006, **Quality of life concept, policy and practice**, London, Routledge.p.p 276.
31. Pukeliene, v. and Starkauskiene, v., 2009, **Quality of life: Factors Determining its Measurement Complexity**, Inzinerine Ekonomika – Engineering Economics.
32. Putnam, Robert., 2001, **Social Capital Measurement and Consequences; ISUMA**, Canadian Journal Of Social Policy, vol.2, no.1, Spring.
33. Rahman, Tauhidur and et al., 2011, **Measuring quality of across countries: A multiple indicators and multiple cause approach**, The Journal of Socio – Economic 40.
34. Wong, C., 2001, **The Relationship Between Quality of Life and Local Economic Development: An Empirical Study of Local Authority Areas in England**, Cities, Vol. 18, No. 1, pp. 25-32, 2001, Elsevier Science.